

Sambuddha Jayanthi 2600

The year 2012 marks 2600 years of Lord Buddha's Enlightenment, known as Sambuddha Jayanthi 2600. It is celebrated in several Theravada countries including Sri Lanka, Nepal and Thailand.

พระศรีศากยวาทย์สมณุตตม
ประธานมกุฏมณฑลนครศรีธรรม

บันทึกธรรม

สัมพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้

โดย ธัญญกุล

‘พุทธชยันตี’: ชัยชนะ และ อิสระภาพ

พุทธชยันตี หรือ สัมพุทธชยันตี (Sambuddha Jayanthi) ในภาษาสันสกฤต หมายความว่า การครบรอบวันเกิดของพระพุทธศาสนา หรือวันครบรอบชัยชนะของพระพุทธเจ้า การบัญญัติคำว่า ‘พุทธชยันตี’ หรือการฉลองพุทธชยันตีขึ้นมา มีจุดมุ่งหมายเพื่อน้อมรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เช่น วันแห่งการประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน อันเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาเถรวาท ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับวันวิสาขบูชา คำ ‘พุทธชยันตี’ นี้ ใช้กันทั่วไปในศรีลังกา อินเดีย พม่า และในหมู่ผู้นับถือพระพุทธศาสนาในบางประเทศ โดยแต่ละประเทศอาจใช้ชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปบ้าง เช่น พุทธชยันตี ศรีสัมพุทธชยันตี หรือ สัมพุทธชยันตี แต่ต่างก็หมายถึงการจัดกิจกรรมฉลองพุทธชยันตีตลอดทั้งปีเพื่อเป็นพุทธบูชาเช่นเดียวกัน

คำว่า ‘พุทธชยันตี’ เกิดจากการนำคำว่า ‘พุทธ’ ที่แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ซึ่งหมายถึง สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มารวมกับคำว่า ‘ชยันตี’ ที่มาจากคำว่า ‘ชัย’ แปลว่า ชัยชนะ พุทธชยันตี จึงหมายถึงการตรัสรู้และการบังเกิดขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันนำมาซึ่งชัยชนะและอิสรภาพแก่มวลมนุษยชาติ ด้วยเหตุแห่งชัยชนะต่อกิเลสทั้งปวงของพระพุทธองค์

หลังจากที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานเมื่อพระชนมายุ ๘๐ พรรษา ซึ่งเริ่มนับเป็น พ.ศ. ๑ เมื่อนับรวมกับที่ทรงสั่งสอนและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถือว่าครบ ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ แม้เมื่อเสด็จดับขันธปรินิพพานไปนานแล้ว พระธรรมคำสอนนั้น ก็ยังคงแพร่ขยายไปสู่นานาชาติทั่วโลก ทำให้บรรดาพุทธศาสนิกชนมีโอกาสยึดพระธรรมคำสอนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตสืบมาจนถึงปัจจุบัน ศาสนาพุทธจึงถือได้ว่าเป็นศาสนาเก่าแก่และมีความสำคัญของโลกศาสนาหนึ่ง แม้องค์การสหประชาชาติ ก็ยังประกาศให้วันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน เป็นวันแห่งการฉลองทั่วโลก เรียกว่า ‘United Nations Day of Vesak’ สถานที่ตรัสรู้อันศักดิ์สิทธิ์ริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา อันมีพระมหาเจดีย์พุทธคยา และต้นพระศรีมหาโพธิ์เป็นเครื่องหมาย ซึ่งได้กลายเป็นศูนย์รวมชาวพุทธทั่วโลกแห่งนี้ ปัจจุบันอยู่ในตำบลคยา เมืองคยา รัฐพิหาร ประเทศอินเดีย

การฉลอง ‘พุทธชยันตี’: ความเป็นมา

การฉลองพุทธชยันตี เริ่มจัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่ศรีลังกาในราวปี พ.ศ. ๒๕๐๐ เมื่อพระพุทธศาสนา มีอายุถึงกึ่งพุทธกาล โดยในครั้งนั้น ได้กำหนดนับวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานเป็นวันแห่งการฉลองพุทธชยันตี โดย ฯพณฯ อู ถั่น อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นชาวพม่านับถือพุทธ ได้ดำริให้ชาวพุทธทั่วโลกร่วมกันบูรณะฟื้นฟูลุมพินีวัน อันเป็นสถานที่ประสูติ ปัจจุบันอยู่ในประเทศเนปาล ให้เป็น ‘พุทธอุทยานประวัติศาสตร์ของโลก’ และเรียกการจัดกิจกรรมในวาระสำคัญครั้งนั้นว่า ‘การฉลองพุทธชยันตี ๒๕ พุทธศตวรรษ’ (2500th Buddha Jayanti Celebration) โดยนำคำว่า พุทธชยันตี (Buddha Jayanti) ซึ่งเป็นคำเรียก วันครบรอบ ของชาวอินเดีย และเนปาลมาใช้ เป็นการให้เกียรติประเทศซึ่งเป็นที่ตั้งของพุทธสังเวชนียสถาน ทั้งยังรณรงค์ให้ประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมเฉลิมฉลองภายในประเทศในปีนั้นด้วย

ส่วนการเฉลิมฉลองในระดับนานาชาตินั้น รัฐบาลพม่าได้เป็นเจ้าภาพในการจัดสังคายนาพระไตรปิฎกนานาชาติ โดยนำพระไตรปิฎกของแต่ละประเทศมาเทียบเคียงความถูกต้อง เรียกว่า ‘ฉัฐฐสังคีติ’ เนื่องจากนับเป็นการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ ๖ ของพม่า นอกจากนี้ ยังมีการจัดพิมพ์พระไตรปิฎกบาลีและคัมภีร์ต่างๆ เป็นจำนวนมาก มีพระสงฆ์จากประเทศไทยและทั่วโลกเข้าร่วมสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งดังกล่าว ซึ่งนับเป็นก้าวแรกที่นำไปสู่การเป็นที่ยอมรับของพระสงฆ์ไทยในระดับนานาชาติในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทยในเวลานั้น ตรงกับรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้ร่วมเฉลิมฉลองพุทธชยันตี ๒๕ พุทธศตวรรษ ด้วยเช่นกัน โดยจัดเป็นงานฉลองทางพระพุทธศาสนาที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย มีการจัดสร้างพุทธมณฑลเป็นอนุสรณ์สถาน ที่อำเภอนครชัยศรี (ปัจจุบันเป็นอำเภอพุทธมณฑล) จังหวัดนครปฐม พร้อมกับสร้างพระศรีศากยะทศพลญาณ ประธานพุทธมณฑลสุทรรศน์ อันเป็นพระพุทธรูปยืนปางลีลาขนาดใหญ่ ประดิษฐานเป็นประธาน ณ พุทธมณฑล ให้เป็นพุทธสัญลักษณ์แห่งพุทธศตวรรษที่ ๒๕

สัมพุทธชยันตี: ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้

อีก ๕๕ ปีต่อมา รัฐบาลไทยได้ประกาศให้ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองพุทธชยันตีอย่างยิ่งใหญ่ตลอดทั้งปี ในวาระที่พระพุทธศาสนามีอายุครบ ๒,๖๐๐ ปี โดยกำหนดนับวันที่พระบรมศาสดาตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวียนมาบรรจบครบรอบ ๒๖ พุทธศตวรรษ หรือ ๒,๖๐๐ ปี เป็นวันฉลองพุทธชยันตี วันฉลองนี้ เรียกตามสากลว่า ‘Sambuddha Jayanti 2600’ ตรงกับภาษาไทยว่า ‘สัมพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี’ ทั้งนี้ อาจมีการใช้ชื่อต่างกันไปบ้างในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้น มหาเถรสมาคมได้มีมติให้เรียกงานฉลองนี้ว่า ‘พุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า’ ถึงแม้จะเรียกชื่อแตกต่างกันไป หากรวมความแล้ว ก็คือ การจัดกิจกรรมในปีที่ครบรอบวาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ดังที่เคยฉลองครบรอบ ๒๕ พุทธศตวรรษเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ มาแล้ว

ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ได้จัดงานพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ขึ้นพร้อมกันในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ และประกาศให้มีการเฉลิมฉลองวาระนี้เป็นเวลา ๓ ปี (๒๕๕๓-๒๕๕๕) แต่เนื่องด้วยวิธีการนับพุทธศักราชที่แตกต่างกัน ทำให้ประเทศต่างๆ เช่น อินเดีย ศรีลังกา และพม่า จัดงานฉลองพุทธชยันตี ๒๖๐๐ แห่งการตรัสรู้ ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ เร็วกว่าประเทศไทย ๑ ปี เนื่องจากวิธีคำนวณนับ พ.ศ. แบบไทยที่อาจเทียบเคียงได้กับวิธีนับปีเกิดนั้น ไม่นับที่การย่างเข้า หากนับที่การครบรอบ จึงจะถือเป็นปีเต็ม อย่างไรก็ตาม หากยึดหลักการ

คำนวณปีพุทธศักราชแบบไทยแล้ว วาระสำคัญพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้จะอยู่ในช่วงระหว่างวิสาขบูชาปี ๒๕๕๔ - วิสาขบูชาปี ๒๕๕๕ โดยวันวิสาขบูชาปี ๒๕๕๔ ตรงกับวันที่ ๑๗ พฤษภาคม เป็นวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ครบ ๒๕๕๕ ปีเต็ม ย่างเข้าสู่ปีที่ ๒๖๐๐ และนับว่าพระพุทธศาสนาครบ ๒๖๐๐ ปีเต็มในวันวิสาขบูชา ซึ่งตรงกับวันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

คณะกรรมการจัดงานวิสาขบูชาโลก ๑๔ ประเทศ ได้มีมติให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดประชุมวิสาขบูชานานาชาติ ครั้งที่ ๙ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ จากประเทศที่เสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดงาน ๒ ประเทศ คือ ศรีลังกา และไทย เป็นการถวายเป็นพุทธบูชาฉลอง ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้แล้ว รัฐบาลจึงได้ประกาศให้มีการเฉลิมฉลองใหญ่ตลอดปีพุทธศักราช ๒๕๕๕ อย่างเป็นทางการ ทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ โดยเน้นหนักด้านการปฏิบัติบูชา และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ส่งเสริมและให้การสนับสนุนการปฏิบัติธรรมในหมู่พุทธศาสนิกชน พันฟูธิชาวพุทธในระดับครอบครัว และชุมชนอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี และสร้างความมั่นคงให้กับชาติบ้านเมือง

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหลักอีกแห่งหนึ่งที่จัดกิจกรรมเน้นบูรณาการด้านการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่หลักธรรมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้และทรงสั่งสอน ไปสู่ประชาชนทุกเพศทุกวัยอย่างกว้างขวาง รวมถึงการกำหนดแนวทางของการจัดกิจกรรมให้ถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับมติที่ประชุมของมหาเถรสมาคม ที่เห็นชอบให้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาเป็นพิเศษทั้ง ๓ วัน คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา ระยะเวลาจัดงาน คือ ตั้งแต่เทศกาลวิสาขบูชา วันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ไปจนถึงสิ้นปีเดียวกัน โดยมีพุทธมณฑลเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก

ส่วนระยะเวลาของการจัดงานเฉพาะช่วง ‘สัปดาห์เทศกาล วิชาขบучา ประจำปี ๒๕๕๕’ นั้น เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๙ พฤษภาคม - ๔ มิถุนายน ๒๕๕๕ รวม ๗ วัน กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นมุ่งเน้น เรื่องการศึกษา การเผยแพร่ การปฏิบัติตามหลักธรรม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การจัดกิจกรรมประชุมสัมมนาทาง วิชาการเพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เปิดโอกาส ให้พุทธศาสนิกชนได้เรียนรู้และเข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มากขึ้น ทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

การจัดงานในระดับประเทศ ประกอบด้วย

๑. พิธีหลวง ประกอบด้วย พิธีอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ หลวงจากพระบรมมหาราชวังไปประดิษฐานยังมณฑลพิธีงาน พุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี ณ ท้องสนามหลวง
  ๒. รัฐพิธี ได้แก่ พิธีต่างๆ ที่ภาครัฐอำนาจการ รวมถึงพิธี ต่างๆ ที่มหาเถรสมาคมโดยคณะสงฆ์ไทย ดำริหรือมีมติให้จัดเป็น กิจกรรม โดยอาศัยการสนับสนุนและงบประมาณของรัฐ เช่น การจัดตั้งคณะอำนาจการจัดงานฯ การจัดกิจกรรมส่งเสริมพระ พุทธศาสนา กิจกรรมทางวิชาการ และกิจกรรม ‘๑ จังหวัด ๑ อำเภอ ๑ ท้องถิ่น : ๑ พุทธบูชา’ เป็นต้น
  ๓. ราชภัฏพิธี ได้แก่ พิธีในรูปแบบต่างๆ ที่ วัด พระสงฆ์ และ องค์ภคภาคเอกชน รวมทั้งประชาชนร่วมกันจัดขึ้นด้วยความศรัทธา อาทิ กิจกรรมการเวียนเทียน การทำบุญและถวายมหาสังฆทาน การอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ การฉายภาพยนตร์สื่อธรรมะทาง พระพุทธศาสนา การตักบาตรพระสงฆ์ ๑,๐๐๐,๐๐๐ รูป ฯลฯ
- ที่พุทธมณฑล มีการเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ของคณะสงฆ์ไทย คณะสงฆ์นานาชาติ และผู้นำชาวพุทธทั่วโลกกว่า ๘๕ ประเทศ จัดพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก เพื่อ ประกาศเริ่มต้นการดำเนินงานที่ประเทศไทย ซึ่งได้รับการยอมรับ ให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก พร้อมกันนี้ ยังจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งการฉลองครบรอบ ๒๖ พุทธศตวรรษ อาทิ การบูรณะวัดไทยแห่งแรกในประเทศอินเดีย คือ วัดไทยพุทธคยา การบูรณปฏิสังขรณ์สถานที่ประสูติขององค์สมเด็จพระสัมมา สัมพุทธเจ้า ณ ลุมพินีสถาน ประเทศเนปาล

ธงสัญลักษณ์งานฉลองพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ เป็นธงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดเท่ากับธงธรรมจักรทั่วไป พื้นสี เหลือง มีรูปใบโพธิ์รอบธรรมจักร หมายถึง การตรัสรู้แห่งองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวงธรรมจักรเป็นสีธงฉัพพรรณรังสี ซึ่งธรรมจักรจำนวน ๑๒ ซี่ หมายถึงญาณ ๓ ในอริยสัจ ๔ ตามหลัก ธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า กนกกลายไทยชูช่อฟ้า หมายถึงผืน แผ่นดินไทยอันรุ่งเรืองด้วยอารยธรรมนี้ ได้เชิดชูพระธรรมคำสั่ง สอนของพระพุทธเจ้า ให้อำนวยประโยชน์สุขแก่มวลมนุษยชาติ และจะดำรงอยู่คู่ผืนแผ่นดินไทยตราប់ทั่วทุกปาวสาน ธงสัญลักษณ์นี้ มีชื่อภาษาไทยอยู่ด้านล่างของใบโพธิ์ มีชื่อภาษาอังกฤษอยู่รอบ วงธรรมจักร

ส่วนการจัดงานในระดับนานาชาตินั้น ประเทศไทยได้เป็น เจ้าภาพจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในฐานะศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก มีชาวพุทธจาก ๘๕ ประเทศ ทั่วโลกกว่า ๕,๐๐๐ รูป/คน ประกอบด้วยผู้นำทางการเมือง ประมุข สงฆ์ ผู้นำองค์กรชาวพุทธ และพุทธศาสนิกชนทั่วไป เดินทางมา ร่วมงาน และร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการระดับนานาชาติ อันประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ คือ พุทธิปัญญาและความปรองดอง พุทธิปัญญาและสิ่งแวดล้อมและพุทธิปัญญาและการปรับเปลี่ยน ชีวิตมนุษย์ ทั้งยังมีการมอบรางวัลผู้นำการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในระดับนานาชาติแก่ผู้นำชาวพุทธทั่วโลกเป็นครั้งแรกด้วย นับเป็น การประชุมระดับนานาชาติ ที่มีชาวพุทธทั้งฝ่ายเถรวาทและ มหายานเข้าร่วมประชุมมากที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์พระ พุทธศาสนา

การประชุมครั้งนี้ ถือเป็น การสร้างความร่วมมืออันดีระหว่าง องค์กรชาวพุทธตั้งแต่ระดับประชาคมอาเซียนไปจนถึงนานาชาติ เพื่อนำพระพุทธศาสนาก้าวไปสู่พุทธศตวรรษที่ ๒๖ ตามนโยบาย ของคณะสงฆ์และรัฐบาลไทย ทั้งยังช่วยก่อให้เกิดความสามัคคี และความเข้าใจอันดีระหว่างชาวพุทธในประเทศต่างๆ เป็นการ เสริมความแข็งแกร่งให้กับพระพุทธศาสนา เพื่อความยั่งยืนถาวร และดำรงอยู่กับชาวโลกต่อไป

‘ธัญดล’
เปรียญธรรม ๗ ประโยค
พุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศึกษาศาสตรบัณฑิต และนิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เนติบัณฑิตไทย
ทนายความ ผู้จัดรายการธรรมะทางวิทยุ และนักเขียนอิสระ